

УДК 378.147:004.032.6:81:821

DOI 10.35433/pedagogy.3(122).2025.11

INFORMATION LITERACY IN LITERATURE TEACHING METHODOLOGY: THE MEDIA EDUCATION COMPONENT IN TRAINING FUTURE LANGUAGE AND LITERATURE TEACHERS

L. A. Bashmanivska*

The article examines the issue of information literacy in the training of future teachers of language and literature, focusing on the media education component of literature teaching methodology. It also presents examples of integrating digital technologies into the process of teaching Ukrainian literature. The study emphasizes that contemporary literary education requires innovative rethinking, particularly the application of modern media education practices in teaching methodology to help future teachers acquire media literacy, critically evaluate sources, navigate the contemporary information environment, and effectively integrate emerging media into the educational process. It is stressed that exploring information literacy in the methodology of teaching Ukrainian literature through the lens of media education is vital for preparing competent teachers capable of adapting to the challenges of the digital era and delivering high-quality educational activities in today's sociocultural context. The research demonstrates that, in the conditions of the modern information space and the advancement of digital technologies, information literacy constitutes a key component of the professional competence of future language and literature teachers. The study finds that incorporating a media education component into literature teaching methodology expands traditional approaches to teaching, diversifies the forms of material presentation, and fosters critical thinking and independent information assessment skills. The integration of digital tools, such as creating podcasts, infographics, and book trailers, as well as using social media as a space for reinterpreting literary images, can enhance students' motivation to study literature and promote creativity. The article highlights that the information literacy of future teachers of language and literature is a prerequisite for preparing innovative educators who can teach literature effectively in the digital age and cultivate media-competent learners.

Keywords: information literacy, language and literature teachers, literature teaching methodology, media literacy, media education, infomedia literacy, media texts, integration, competence, critical thinking.

* Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Docent
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
lyubov_andreevna11@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3528-2864

ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ У МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ: МЕДІАОСВІТНІЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ- СЛОВЕСНИКІВ

Л. А. Башманівська

У статті розкрито питання інформаційної грамотності в підготовці майбутніх учителів-словесників, розглянуто медіаосвітній аспект методики навчання літератури, представлено приклади інтеграції цифрових технологій у процес навчання української літератури. Підкреслено, що в сучасних умовах літературна освіта потребує інноваційного переосмислення, зокрема використання в методиці навчання сучасних медіаосвітніх практик, щоб допомогти майбутнім учителям-словесникам бути медіаграмотними, критично оцінювати джерела, орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі й ефективно інтегрувати новітні медіа в освітній процес. Наголошено, що дослідження інформаційної грамотності в методиці навчання української літератури крізь призму медіаосвіти – надзвичайно важливе в підготовці компетентного вчителя-словесника, який буде здатний адаптуватися до викликів цифрової епохи та якісно реалізовувати освітню діяльність у сучасних соціокультурних умовах. Доведено, що в умовах сучасного інформаційного простору та розвитку цифрових технологій інформаційна грамотність – одна з важливих складових професійної компетентності майбутнього вчителя-словесника. З'ясовано, що медіаосвітній компонент у методиці навчання літератури сприяє розширенню традиційних підходів до викладання, урізноманітненню форм подання матеріалу, формуванню навичок критичного мислення, самостійного оцінювання інформації. Інтеграція цифрових інструментів, створення подкастів, інфографік, буктрейлерів, використання соціальних мереж як простору для переосмислення літературних образів сприятимуть підвищенню мотивації до вивчення літератури, розвитку креативності. Підкреслено, що інформаційна грамотність майбутнього вчителя-словесника є запорукою підготовки педагога-новатора, який здатний ефективно викладати літературу в контексті цифрової епохи й виховувати медіакомпетентного учня.

Ключові слова: інформаційна грамотність, учителі-словесники, методика навчання літератури, медіаграмотність, медіаосвіта, інфомедійна грамотність, медіатексти, інтеграція, компетентність, критичне мислення.

Introduction of the issue. In the modern information society, the education system faces new challenges associated with the need to develop a high level of information and media literacy among teachers. The training of future language and literature teachers is particularly important in this context, as they not only cultivate students' aesthetic taste and appreciation of literary art but also teach them to navigate the digital environment, analyze information flows, and think critically. Under current conditions, literary education requires innovative rethinking: it is necessary to integrate contemporary media education practices into teaching methodology in order to help future teachers of literature make literature lessons relevant, interactive, and meaningful. The issue of information literacy is becoming increasingly significant today, as the rapid development of digital technologies

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві перед системою освіти постають нові виклики, пов'язані з потребою формування в педагогів високого рівня інформаційної та медіаграмотності. Особливе значення в цьому контексті має підготовка майбутніх учителів-словесників, оскільки вони не лише формують в учнів естетичний смак і любов до художнього слова, а й навчають їх орієнтуватися в цифровому середовищі, аналізувати інформаційні потоки й критично мислити. У сучасних умовах літературна освіта потребує інноваційного переосмислення: потрібно інтегрувати в методику навчання сучасні медіаосвітні практики, щоб допомогти майбутнім учителям-словесникам зробити уроки літератури актуальними, інтерактивними та змістовними. Питання інформаційної грамотності сьогодні набуває важливого значення, адже швидкий розвиток

transforms the ways information is perceived, interpreted, and produced. In this context, a future language and literature teacher must acquire not only traditional pedagogical competencies but also be media-literate, capable of critically evaluating information sources, navigating the modern informational landscape, and effectively integrating digital media into the educational process.

Current state of the issue. The problem of information literacy has been addressed by many researchers, including M. Antonchenko, S. Bainiashova, O. Hlushak, O. Kucheruk, T. Nasalevych, M. Osiukhina, T. Sydorenko, S. Terepyshchyi, I. Cheipesh, and O. Chornous, among others. These scholars define information literacy as an individual's ability to articulate their own informational needs, locate and assess the quality of information, disseminate and store it, and effectively use it to create and share knowledge [9]. Teacher information literacy is understood as an integrated outcome encompassing knowledge about information and the ways it is encoded, stored, and transmitted; the ability to obtain educationally relevant information from diverse sources, to critically process it, and to create didactic materials based on it for professional use, including dissemination among educational stakeholders [1: 15]. Researchers view information literacy as closely linked to the use of information in both everyday life and professional activity.

Aim of the research. The purpose of this article is to substantiate the importance of information literacy in the training of future teachers of language and literature, to explore the media-educational aspect of literature teaching methodology, and to present examples of integrating digital technologies into the process of teaching Ukrainian literature in order to foster students' creative, independent, and critical thinking.

Results and discussion. The modern information society is characterized by the rapid development of digital technologies and the exponential growth of media

цифрових технологій змінює способи сприйняття, інтерпретації, а також створення текстів. У цих умовах майбутній учитель-словесник повинен оволодіти не тільки традиційними педагогічними компетентностями, а й бути медіаграмотним, уміти критично оцінювати джерела, орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі й ефективно інтегрувати новітні медіа в освітній процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми інформаційної грамотності зверталось багато дослідників, зокрема М. Антонченко, С. Байніашова, О. Глушак, О. Кучерук, Т. Насалевич, М. Осюхіна, Т. Сидоренко, С. Терепищій, І. Чейпеш, О. Чорноус та інші. Автори вважають інформаційну грамотність здатністю людини висловлювати власні інформаційні потреби, знаходити та оцінювати якість інформації, поширювати й зберігати її, ефективно використовувати для створення й обміну знань [9]. Інформаційну грамотність учителя розуміють, як інтегрований результат, що містить знання про інформацію й способи її кодування, зберігання й передавання; уміння отримувати інформацію навчального спрямування з різноманітних джерел, критично осмислювати й на її основі створювати дидактичні матеріали, використовувати у своїй професійній діяльності, зокрема поширюючи для суб'єктів освіти [1: 15]. Науковці інформаційну грамотність тісно пов'язують з використанням інформації в повсякденному житті й у професійній діяльності особистості.

Метою статті є обґрунтування значення інформаційної грамотності в підготовці майбутніх учителів-словесників, розгляд медіаосвітнього аспекта методики навчання літератури, представлення прикладів інтеграції цифрових технологій у процес навчання української літератури з метою формування творчого, самостійного й критичного мислення.

Виклад основного матеріалу. Для сучасного інформаційного суспільства характерні стрімкий розвиток цифрових технологій і зростання обсягів

content. Against this background, the issue of fostering information literacy has become particularly relevant. Teachers of language and literature must not only possess deep knowledge of the Ukrainian language and literature but also shape the worldview of the younger generation. Future professionals should be prepared to work effectively in conditions of information overload. In this context, literary education serves not only as a means of aesthetic and moral upbringing but also as an important tool for developing critical thinking, source analysis, and content interpretation, including the comprehension of media texts. Researching information literacy in the methodology of teaching Ukrainian literature through the lens of media education is essential for training competent teachers of language and literature who can adapt to the challenges of the digital age and effectively carry out educational activities within the current sociocultural environment.

The concept of information literacy is closely intertwined with media education, understood as the ability to competently interpret and create media texts, effectively search for information, work with various sources, fact-check, justify one's opinion, develop critical thinking, and integrate acquired knowledge, skills, and abilities into future creative activity [3: 48].

The media-educational dimension of teacher training implies integrating elements of media education into professional academic components, particularly into the methodology of teaching Ukrainian literature. The purpose of this process is to develop in future educators a holistic understanding of the media text as a cultural and pedagogical source, as well as to foster self-reflection on informational messages and the development of critical thinking. Such an approach will enhance the quality of philological training, promote the development of students' skills in critical perception of information, and improve their ability to analyze literary and journalistic texts while distinguishing between fake and manipulative messages.

медіаконтенту. Особливої актуальності в ньому набуває проблема формування інформаційної грамотності. Учителям-словесникам необхідно не тільки володіти глибокими знаннями з української мови й літератури, а й формувати світогляд молодого покоління. Майбутні фахівці мають бути підготовлені до ефективної роботи в умовах інформаційного перевантаження. У цьому контексті літературна освіта виступає не лише засобом естетичного та морального виховання, а й важливим інструментом розвитку критичного мислення, аналізу джерел та інтерпретації змісту, зокрема медіатекстів. Дослідження інформаційної грамотності в методиці навчання української літератури крізь призму медіаосвіти – надзвичайно важливе в підготовці компетентного вчителя-словесника, який буде здатний адаптуватися до викликів цифрової епохи та якісно реалізовувати освітню діяльність у сучасних соціокультурних умовах.

Поняття інформаційної грамотності тісно поєднане з медіаосвітою, яку розуміють як уміння грамотно інтерпретувати й створювати медіатексти, володіти навичками ефективного пошуку інформації, працювати з різними джерелами, здійснювати перевірку фактів, обґрунтовувати власну думку, розвивати критичне мислення, інтегрувати здобуті в процесі навчання знання, уміння й навички під час творчої діяльності в майбутньому тощо [3: 48].

Медіаосвітній аспект підготовки учителів-словесників передбачає інтеграцію елементів медіаосвіти у фахові освітні компоненти, зокрема в методику навчання української літератури. Метою такого процесу є формування в здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про медіатекст як культурне й педагогічне джерело, розвиток здатності до самоаналізу інформаційних повідомлень і критичного мислення. Такий підхід допоможе покращити якість підготовки майбутніх філологів, сприятиме формуванню в них навичок критичного сприйняття інформації, умінню аналізувати художні й

Interactive teaching methods play a key role in this regard, including the creation of presentations and video reviews inspired by literary works, analysis of film adaptations, project-based activities, and web quests. Since modern students belong to the digital generation, the teaching of literature in secondary schools must shift its emphasis – from passive reception of a text to active interaction with it through multiple channels of information. The future teacher of language and literature should serve as a mediator between classical cultural heritage and the contemporary digital world, capable of presenting literary material in a form that is accessible and engaging for today's students.

The integration of media-educational technologies into the learning process aims to develop critical thinking, creativity, communicative competence, and adaptability to change – all of which are essential for effective pedagogical activity in today's information society.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) combines information and media literacy, identifying shared concepts and principles in both domains that are crucial for personal development and professional activity in the modern world [12]. In this context, the project "Learn to Discern: Media Literacy" was implemented in partnership with the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Academy of Ukrainian Press, with the support of the International Research and Exchanges Board (IREX), the U.S. Department of State, and the Foreign, Commonwealth and Development Office of the United Kingdom. The project aimed to develop critical thinking and information hygiene skills to strengthen resilience against disinformation, manipulation, and propaganda, and was carried out through the introduction of methods for designing, teaching, and developing media and information literacy skills in higher pedagogical education institutions [8]. An integrated concept, media and information literacy, has emerged. According to the Concept for the Implementation of Media Education in

публіцистичні тексти, розрізняти фейкові та маніпулятивні повідомлення, Важливе значення в цьому відіграють інтерактивні методи навчання, зокрема створення презентацій і відеорецензій за мотивами літературних творів, аналіз фрагментів екранізацій, проектна діяльність, вебквести тощо. Адже сучасний учень є представником покоління цифрових технологій, тому при викладанні літератури в закладах загальної середньої освіти потрібно змінити акценти: від пасивного сприймання тексту до активної взаємодії з ним через різні канали інформації. Майбутній учитель-словесник повинен бути посередником між класичною культурною спадщиною й сучасним цифровим світом, уміти подати матеріал з літератури у форматі, який буде доступний і цікавий сучасному школяреві.

Інтеграція медіаосвітніх технологій у навчальний процес спрямована на розвиток критичного мислення, креативності, комунікативної компетентності й адаптивності до змін, що необхідні для ефективної педагогічної діяльності в умовах нинішнього інформаційного суспільства.

Міжнародна організація ЮНЕСКО поєднує інформаційну й медійну грамотність, виділивши спільні поняття й принципи для обох сфер, що необхідні сучасним людям для особистісного становлення й професійної діяльності [12]. У цьому контексті був реалізований проєкт "Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність" у партнерстві з Міністерством освіти і науки України, Академією української преси за підтримки Ради міжнародних досліджень та обмінів (IREX), Державного департаменту США та Міністерства закордонних справ і міжнародного розвитку Великої Британії. Проєкт був спрямований на розвиток навичок критичного мислення та інформаційної гігієни з метою посилення стійкості до дезінформації, маніпуляції та пропаганди й реалізовувався через упровадження методик розробки, викладання та розвитку навичок інфомедійної грамотності в закладах вищої педагогічної освіти [8]. З'явилася

Ukraine, media and information literacy is a modern strategy that unites traditional media and information literacy into a single framework, representing a combined set of competencies required in contemporary conditions [4: 8].

According to M. Antonchenko, media and information literacy is the result of purposeful media education. Since most information is provided by media, information literacy is closely linked to media literacy [1: 15]. Information literacy encompasses such skills as the ability to locate, use, analyze, interpret, systematize, and transmit information in various forms. Within the methodology of teaching literature, this implies that a future teacher of language and literature should be able to effectively combine traditional texts with digital formats, including multimedia interpretations of literary works, podcasts, e-books, literary blogs, and film adaptations, as well as to create an educational environment that fosters a culture of reading among students amid the challenges of the digital era.

Researcher O. Chornous analyzes the latest trends in the phenomenon of digitalization and the issues of implementing information and media literacy as components of electronic textbooks. Considering that important indicators of information literacy development include the quantitative and qualitative combination of knowledge, skills, and abilities to evaluate and use information while observing ethical norms of acquisition and interpretation, the scholar identifies three levels of information literacy: reproductive, based on perception, comprehension, and memorization of knowledge (activity by example); partially exploratory, based on applying existing knowledge in familiar situations (search-oriented activity); and creative, grounded in applying knowledge in new situations (creative activity) [11: 282]. Given this, O. Chornous emphasizes the particular importance of the ability to use open digital educational resources, such as online courses, training programs, and educational platforms, for developing information and

інтегроване поняття "медіаінформаційна грамотність". За Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, медіаінформаційна грамотність – це сучасна стратегія, що поєднує традиційні медійну та інформаційну грамотність у спільний концепт, який позначає комбінований набір компетенцій, необхідних у сучасних умовах [4: 8].

На думку М. Антонченко, інфомедійна грамотність є результатом цілеспрямованої медіаосвіти. Більшість інформації пропонують медіа, тому інформаційна грамотність тісно пов'язана з медіаграмотністю [1: 15]. Інформаційна грамотність охоплює такі навички, як уміння знаходити, використовувати, аналізувати, інтерпретувати, систематизувати й передавати інформацію в різних формах. У методиці навчання літератури це означає вміння майбутнього вчителя-словесника ефективно поєднувати традиційні тексти й цифрові формати, зокрема такі, як мультимедійні інтерпретації творів, подкасти, електронні книги, літературні блоги, екранізації тощо, а також створювати освітній простір, що сприяє формуванню культури читання в школярів у контексті новітніх інформаційних викликів.

Дослідниця О. Чорноус аналізує новітні тенденції феномену цифровізації суспільства й проблеми впровадження інформаційної та медійної грамотності як елементів навчального матеріалу електронних підручників. Ураховуючи те, що важливими показниками визначення рівнів сформованості інформаційної грамотності є кількісно-якісне поєднання знань, умінь і навичок оцінювання й використання інформації з дотриманням етичних норм її отримання й інтерпретації, авторка виділяє три рівні сформованості інформаційної грамотності, а саме: репродуктивний, який заснований на сприйнятті, осмисленні та запам'ятовуванні знань (діяльність за зразком); частково-пошуковий, що базується на застосуванні наявних знань у знайомій ситуації (пошукова діяльність); креативний, який заснований на застосуванні знань у новій ситуації (творча діяльність) [11: 282].

media literacy and for fostering individual self-development. She also highlights the need for continuous improvement of professional practices to support lifelong learning [11: 282].

M. Osiukhina studies the issue of information literacy. The researcher believes that today the term media and information literacy is relevant, as it combines the definitions and features of both information and media literacy and represents a set of knowledge, abilities, and skills that allow individuals to access information, use, analyze, evaluate, create, and disseminate it with maximum productivity, in accordance with legal and ethical norms, and with respect for human rights. Media education, in turn, is defined as the process of developing media and information literacy [7: 42]. The researcher interprets the concept of information literacy as an individual's ability to express their information needs, to find and evaluate the quality of information, to store and disseminate it, and to use it effectively and ethically for the creation and exchange of knowledge [7: 42]. The author distinguishes between the concepts of information literacy and media literacy, considering the former as a set of skills related to the collection, analysis, transformation, storage, retrieval, and dissemination of information, while media literacy, in her opinion, implies understanding, critical evaluation, and interaction with mass communication media for self-expression. According to M. Osiukhina information literacy focuses on the essence and content of an informational message, whereas media literacy focuses on its form, mode of transmission, purpose, and effects [7: 50].

S. Terepyshchyi writes about strategies for the implementation and assessment of media and information literacy in educational policy. Presenting the results of a survey that explored teachers' experience, attitudes, and practice, the author emphasizes the importance of integrating media and information literacy training and providing teachers with the necessary resources and support, which will positively influence the development

Зважаючи на це, особливо актуальна сьогодні, вважає О. Чорноус, проблема вміння використовувати відкриті цифрові освітні ресурси, зокрема курси, тренінги, освітні програми, для формування інформаційної та медійної грамотності й саморозвитку особистості, а також удосконалювати професійні практики для подальшого навчання [11: 282].

Питання інформаційної грамотності вивчає М. Осюхіна. Дослідниця вважає, що на сьогодні актуальним є термін медіа- та інформаційна грамотність, який об'єднує визначення та риси інформаційної й медійної грамотності та є сукупністю знань, умінь і навичок, що дозволяють отримувати доступ до інформації, використовувати, аналізувати, оцінювати, створювати й поширювати їх з максимальною продуктивністю відповідно до законодавчих та етичних норм і з дотриманням прав людини. А медіаосвіта є процесом розвитку медіа- та інформаційної грамотності [7: 42]. Поняття інформаційної грамотності дослідниця трактує як здатність особистості висловлювати свої інформаційні потреби, знаходити й оцінювати якість інформації, зберігати та поширювати її, ефективно й етично використовувати для створення й обміну знань [7: 42]. Авторка розмежовує поняття інформаційної та медіаграмотності, вважаючи інформаційну грамотність сукупністю навичок збору, аналізу, перетворення, зберігання, пошуку й поширення інформації, а медіаграмотність – розумінням, критичною оцінкою, взаємодією із засобами масової комунікації для самовираження. Інформаційна грамотність, вважає М. Осюхіна, спрямована на суть і зміст інформаційного повідомлення, а медіаграмотність – на його форму, спосіб передачі, мету, впливи [7: 50].

Про стратегії впровадження й оцінювання медійної та інформаційної грамотності в освітній політиці пише С. Терепищій. Висвітлюючи результати опитування, що досліджувало досвід, ставлення й практику вчителів, автор

of critical thinking and ethical behavior among students in their use of digital media [10]. S. Terepyshchyi identifies several promising practices, including project-based learning and collaboration between students and teachers, that can enhance the effectiveness of media and information literacy [10].

T. Sydorenko and O. Palazhchenko study the concept and essence of information literacy, its significance in the information society, and the problems of its formation. The authors regard the main competencies of an information-literate person as the ability to search for, evaluate, analyze, systematize, and transmit information, to use computer technologies, and to effectively solve educational and professional tasks [9].

According to O. Matviichuk, information literacy is the ability to find, analyze, and use information, focusing on the process of its consumption and on an individual's attainment of an informed state; it also involves the ability to determine one's own information needs, to access information, to critically evaluate it, and to use information and communication technologies. The author considers information literacy a generalizing (umbrella) term that encompasses digital, visual, and academic literacy, information processing, information skills, and data management [5: 243].

Researcher T. Nasalevych considers information literacy an integral component of academic integrity and the general culture of an educated person. The author includes among the components of information literacy the ability to effectively locate information, to distinguish facts from judgments, to work with various sources, to recognize plagiarism, to systematize information, to propose hypotheses, and to evaluate alternatives [6: 298], which are particularly relevant for the modern teacher.

In view of the above, an important element of information literacy is the ability to resist disinformation, manipulation, and stereotypes transmitted by various media. In this

підкреслює важливість інтеграції навчання медіа- й інформаційної грамотності та забезпечення вчителів потрібними ресурсами й підтримкою, що позитивно вплине на розвиток критичного мислення, етичну поведінку школярів під час використання цифрових медіа [10]. С. Терепищій визначає декілька перспективних практик, зокрема проєктне навчання та співпрацю між учнями й учителями, що можуть підвищити ефективність медіа- й інформаційної грамотності [10].

Поняття та сутність інформаційної грамотності, її значення в інформаційному суспільстві та проблеми формування досліджують Т. Сидоренко та О. Палажченко. Автори вважають основними компетенціями інформаційно грамотної людини пошук, оцінку, аналіз, систематизацію, передачу інформації, використання комп'ютерних технологій, а також уміння ефективно вирішувати освітні та професійні задачі [9].

За О. Матвійчук, інформаційна грамотність – це вміння знаходити, аналізувати й використовувати інформацію, що фокусується на процесі її споживання й набуття людиною стану поінформованості, здатність визначати власні інформаційні потреби, знаходити доступ до інформації, критично її оцінювати, використовувати інформаційно-комунікаційні технології. Авторка вважає інформаційну грамотність узагальнювальним (парасольковим) терміном, що поєднує цифрову, візуальну, академічну грамотність, обробку інформації, інформаційні навички, управління даними [5: 243].

Дослідниця Т. Насалевич вважає інформаційну грамотність невід'ємною складовою академічної доброчесності й загальної культури освіченої людини. До складових інформаційної грамотності авторка відносить уміння ефективно знаходити інформацію, відрізняти факти від суджень, працювати з різними джерелами, вирізняти плагіат, систематизувати інформацію, висувати гіпотези та оцінювати альтернативи [6: 298], що є актуальним для сучасного вчителя.

context, the methodology of teaching literature should include elements of media criticism, which fosters the formation of an ethical reader – a person with an active civic position, for example, when analyzing literary works addressing social, moral, or political issues. In this regard, information literacy in the methodology of teaching literature is considered one of the key aspects of professional training for future teachers of language and literature. The development of information literacy among higher education students contributes to their preparation for self-education, which is extremely important in the teaching profession. In the conditions of continuous information change and the emergence of new educational technologies, a teacher must constantly update their knowledge, find new methods, techniques, and digital tools, maintain students' motivation for reading and studying literature, and adapt to their individual needs. In this context, a future teacher of language and literature should possess flexibility of thinking, competence in using digital resources, and the ability to analyze information quickly. S. Bainiashova defines information literacy as a person's ability to articulate their information needs, to search for, evaluate, analyze, and ethically use information; as a capacity that ensures understanding of information and awareness of how it functions; and as a set of skills for working with information and navigating information resources, including the competencies necessary for searching, analyzing, and applying information [2: 36].

Under modern conditions, the methodology of teaching Ukrainian literature must take into account changes in young people's communicative practices. School students increasingly turn to the Internet as a primary source of knowledge; therefore, the literature teacher must not only acquaint them with literary works, but also teach them to evaluate the quality of information, to distinguish fact from interpretation, and to use online resources as tools for a deeper study of literary processes. In

З огляду на вищезазначене, важливим елементом інформаційної грамотності вважаємо вміння протистояти дезінформації, маніпуляціям і стереотипам, які транслюються різними медіа. У цьому контексті методика навчання літератури повинна містити елементи медіакритики, що формує етичного читача – людину з активною громадянською позицією, наприклад, під час аналізу художніх творів, у яких порушуються соціальні, моральні чи політичні питання. Зважаючи на це, інформаційна грамотність у методиці навчання літератури – це один з ключових аспектів професійної підготовки майбутніх учителів-словесників. Формування інформаційної грамотності в здобувачів вищої освіти сприяє їхній підготовці до самоосвіти, що надзвичайно важливо в професії вчителя. В умовах безперервної зміни інформації та появи нових освітніх технологій учителю необхідно постійно оновлювати свої знання, знаходити нові методи, прийоми й цифрові інструменти, підтримувати мотивацію учнів до читання й вивчення літератури, адаптуватися до індивідуальних їхніх потреб. У контексті цього майбутній учитель-словесник повинен володіти гнучкістю мислення, цифровими ресурсами й здатністю до швидкого аналізу інформації. С. Байніашова вважає інформаційну грамотність здатністю людини проявляти свої інформаційні потреби, шукати, оцінювати, аналізувати й етично використовувати інформацію; здатністю, що забезпечує розуміння інформації та усвідомлення того, як вона працює; сукупністю вмінь працювати з інформацією й орієнтуватися в інформаційних ресурсах, навичок, необхідних для пошуку, аналізу та використання інформації [2: 36].

У сучасних умовах методика навчання української літератури має враховувати зміни в комунікативних практиках молоді. Школярі частіше звертаються до інтернету як джерела знань, тому вчителю-словеснику необхідно не тільки ознайомити їх з творами, а й навчити оцінювати якість інформації, відрізнити

particular, engaging with authors' blogs about books or analyzing literary fan fiction can become part of discussions on the issues raised in literary works. Such an approach brings the educational process closer to the real communicative environment of students.

An important factor is the formation of ethical responsibility in working with information. Future teachers of language and literature must be aware of their role as transmitters of moral values and culture. When analyzing literary works, especially those with social or historical significance, it is necessary to pay attention to context, to avoid stereotypes, and to teach students to adopt a conscious and tolerant attitude toward diverse viewpoints. All of this should be supported by examples from the media space and requires the teacher's constant engagement in the information discourse.

Interdisciplinary integration is also advisable, that is, the combination of literature with history, art, computer science, civic education, and other fields. This contributes to creating a deeper context for perceiving a literary work, broadens students' outlook, and helps them see interconnections between events. The use of digital tools to create literary maps, interactive charts, and thematic blogs serves not only as a means of forming information literacy, but also increases motivation for learning.

Thus, information literacy and media education in the methodology of teaching Ukrainian literature are essential for preparing a flexible, conscious, and competitive teacher of language and literature. The integration of digital technologies into the educational process promotes a more flexible, open, and dialogical model of learning that meets the demands of the 21st century. For this reason, higher pedagogical education should aim not only at developing deep professional knowledge in future language and literature teachers, but also at cultivating their ability to think critically, function effectively within the information space, and communicate through multiple channels.

факти від інтерпретації; використовувати інтернетні ресурси як інструмент глибшого вивчення літературного процесу; зокрема, перегляд авторських блогів про книги, аналіз літературних фанфіків тощо може стати частиною обговорення проблем, порушених у художніх творах. Такий підхід зближує навчальний процес з реальним комунікативним середовищем учнів.

Важливим фактором є формування етичної відповідальності під час роботи з інформацією. Майбутні вчителі-словесники мають усвідомлювати свою роль як трансляторів моральних орієнтирів і культури. У процесі аналізу літературних творів, зокрема, які мають суспільне чи історичне значення, потрібно звертати увагу на контекст, уникати стереотипів, навчати школярів усвідомлено й толерантно ставитися до різних поглядів. Це все повинно бути підкріплено прикладами з медіапростору й вимагає від учителя постійного включення в інформаційний дискурс.

Доцільна також міжпредметна інтеграція, тобто поєднання літератури з історією, мистецтвом, інформатикою, громадянською освітою тощо. Це сприяє створенню глибшого контексту для сприймання художнього твору, розширенню світогляду школярів, допоможе їм бачити взаємозв'язки між подіями тощо. Використання цифрових інструментів для створення літературних мап, інтерактивних карт, тематичних блогів є не тільки засобом формування інформаційної грамотності, а й підвищує мотивацію до навчання.

Отже, інформаційна грамотність і медіаосвіта в методиці навчання української літератури – необхідність для підготовки мобільного, свідомого й конкурентоспроможного вчителя-словесника. Інтеграція цифрових технологій у навчальний процес сприяє більш гнучкій, відкритій і діалогічній моделі навчання, що відповідає вимогам XXI століття. Саме через це вища педагогічна освіта повинна бути спрямована на формування в майбутніх учителів-словесників не тільки глибоких фахових знань, а й можливості критично

An important task of modern methods of teaching literature is the development of practical lesson models that combine the study of literary works with the analysis of relevant information sources, as well as audiovisual and visual materials. Such models help develop students' media competencies, particularly their ability to understand and interpret information and to produce their own media products based on literary works. In this context, students may create podcasts, video essays, book trailers, infographics related to the text, or visualizations of plots, among others. Particular attention should be paid to integrating elements of digital humanities into the preparation of future teachers of Ukrainian language and literature. This approach expands the methodological toolkit and enables university students to discover new ways of interpreting literary texts through technology. The use of cloud services, online archives, digital libraries, and collaborative platforms allows for deeper analysis of literary works, comparison of different editions, and study of lexical and stylistic features of an author's language.

We propose several examples illustrating the integration of information literacy and a media-educational approach in the methodology of teaching literature during the preparation of future teachers of language and literature. One possible assignment is the creation of a book trailer for a studied literary work. University students preparing for practical classes or teaching practice may create trailers for works such as *The Master of the Ship* by Yuriy Yanovskyi, *The City* by Valerian Pidmohylnyi, or *Tiger Trappers* by Ivan Bahrianyi, using platforms such as Canva, Powtoon, or Adobe Express. These videos can be presented as motivational elements before studying the work, engaging school students through modern visual formats, fostering reading interest, and developing creative skills and the ability to reinterpret literary works in contemporary media formats.

Another engaging task is a comparative analysis of an original text and its screen adaptation. In literature teaching methodology courses, for instance,

мислити, ефективно функціонувати в інформаційному просторі, спілкуватися через різні канали.

Важливим завданням сучасної методики навчання літератури є розроблення практичних моделей уроків, що містять поєднання вивчення художнього твору з аналізом відповідних інформаційних джерел, аудіовізуальних і візуальних матеріалів. Ці моделі допоможуть розвивати в учнів медіакомпетентності, зокрема здатність розуміти й інтерпретувати інформацію, виготовляти свої медіапродукти на основі художнього твору. У контексті цього можна створювати подкасти, відеоесе, буктрейлери, інфографіки до тексту, візуалізацій сюжетів та інше. На особливу увагу заслуговує інтеграція елементів цифрової гуманітаристики (digital humanities) у процес підготовки вчителя української мови та літератури, що дає можливість розширити інструментарій викладання і показати здобувачам вищої освіти нові шляхи осмислення літературного тексту через технології. Використання хмарних сервісів, онлайн-архівів, бібліотек, платформ для колективної роботи дозволяє здійснювати глибший аналіз художніх творів, порівнювати різні редакції, досліджувати лексичні особливості авторської мови, стилістику тощо.

Пропонуємо кілька прикладів, що ілюструють інтеграцію інформаційної грамотності та медіаосвітнього підходу в методиці навчання літератури під час підготовки майбутніх учителів-словесників. Одним із завдань може бути створення буктрейлера до вивченого твору. Здобувачі вищої освіти, готуючись до практичних занять чи проходження педагогічної практики, створюють буктрейлери до творів, наприклад, Юрія Яновського "Майстер корабля", Валер'яна Підмогильного "Місто", Івана Багряного "Тигролови" та ін., використовуючи платформи Canva, Powtoon або Adobe Express. Подібні відео студенти можуть презентувати як елемент мотивації перед вивченням твору з метою залучення школярів до прочитання через сучасний візуальний формат та формування читацького інтересу, розвитку творчих

students can analyze Lesia Ukrainka's drama *The Forest Song* and compare it with its theatrical interpretations or film adaptations using tools such as YouTube or interactive platforms like Padlet. Such tasks foster critical thinking, interpretation, and media-text analysis skills. Alternatively, the TikTok-format task "The Heroine's Life in the 21st Century" can be used, in which students create short videos where Mavka runs a vlog, sharing her love for nature, emotions, and conflict with Lukash's "urban" world. The goal is to reinterpret the character through the lens of contemporary youth culture.

To develop media criticality and the ability to distinguish between reliable and false information, future teachers may create both fake and true news items about a literary character. While discussing information manipulation, students can compose news pieces, one accurate and one fabricated, about a character, for example, from Panas Myrnyi's novel *Do the Oxen Low When the Manger Is Full?* Their peers must identify the fake and justify their reasoning.

Combining literary studies with digital visualization and developing information literacy can be achieved through an interactive literary map. Future teachers can create a Google Map marking places connected to the biography or events in the works of, for instance, Taras Shevchenko, adding text excerpts, illustrations, and QR codes. Another example is a literary map based on Panas Myrnyi's novel *Do the Oxen Low When the Manger Is Full?* In Google Maps, students create an interactive map marking locations significant to the biography of Chipka and to the novel's events. Each location is supplemented with illustrations, excerpts from the text, and discussion questions. This task enables the visualization of the novel's spatial dimension and integrates the literary text with geography.

Teaching university students to critically evaluate information from various sources and to identify criteria of expertise can be effectively achieved through the analysis of blogs and reviews

навичок, умінь переосмислювати літературний твір у сучасному форматі.

Цікавим завданням для студентів буде порівняльний аналіз оригінального тексту та екранізації. На занятті з методики навчання української літератури пропонуємо проаналізувати драму-феєрію Лесі Українки "Лісова пісня", порівняти з її театральними інтерпретаціями або екранізаціями, використовуючи такі інструменти, як YouTube, платформи для навчання (наприклад, Padlet). Подібні завдання розвивають критичне мислення, навички інтерпретації та аналізу медіатекстів. Або ж пропонуємо TikTok-формат "Життя героїні у XXI столітті", де здобувачі освіти створюють коротке відео, у якому Мавка веде відеоблог і розповідає про любов до природи, свої емоції, конфлікт з "урбаністичним" світом Лукаша. Метою такого завдання є переосмислити образ через призму сучасної молодіжної культури.

З метою розвитку медіакритичності й умінь розрізняти достовірну й неправдиву інформацію майбутні вчителі-словесники можуть створювати фейкові й правдиві новини про літературного героя. Розглядаючи питання інформаційної маніпуляції, вони пропонують новини в стилі сучасного медіа – одну достовірну, іншу – фейкову про героя, наприклад, роману Панаса Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?". Одногрупники мають розпізнати фейк та обґрунтувати свою позицію.

Поєднувати літературознавчий матеріал з цифровою візуалізацією, розвивати інформаційну грамотність допоможе інтерактивна літературна мапа. Майбутні словесники створюють Google-карту, де позначають місця, пов'язані з біографією та подіями з творів, наприклад, Тараса Шевченка, додають уривки текстів, ілюстрації, QR-коди. Або ж літературна мапа до роману Панаса Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?". У Google Maps здобувачі створюють інтерактивну карту, де позначені місця, важливі для біографії Чіпки та подій твору. До цих локацій додаються ілюстрації, уривки, запитання для дискусії. Відбувається візуалізація простору твору, інтеграція художнього тексту з географією.

of contemporary Ukrainian literature. Future teachers may analyze bloggers' posts or Bookstagram reviews, for instance, on Serhii Zhadan's novel *The Orphanage*, and compare them with reviews written by professional critics.

It is also advisable to assign future teachers the task of creating their own electronic portfolio of a literature teacher, which may include lesson plans incorporating elements of media education, multimedia exercises, book trailer concepts, and literary reviews. Such an assignment prepares them for professional self-presentation and demonstrates their digital competence. An engaging activity may take the form of a podcast discussion, for example, on the topic "Is Ivan Bahrianyi's Novel *Tiger Trappers*?" During such a discussion, future teachers of language and literature express their views on the novel's key themes, inner strength, freedom, and struggle, drawing parallels with contemporary challenges. These podcasts help develop public speaking skills, the ability to conduct discussions, and media literacy.

Assignments of this kind not only foster a deeper understanding of Ukrainian literature but also develop digital, communicative, critical, and sociocultural competences, which are key components in the professional training of future teachers of language and literature in the modern information society. The media-educational approach helps make the study of literature more relevant and dynamic. It enriches the methodological toolkit, promotes the formation of information literacy, and develops the ability to operate effectively in today's information environment while cultivating media-critical readers among students.

Conclusions and research perspectives Thus, in the context of the development of modern digital technologies, information literacy is one of the essential components of the professional competence of a future teacher of language and literature. The media-educational component in the methodology of teaching literature

Учити здобувачів вищої освіти критично оцінювати інформацію з різних джерел і виявляти критерії експертності допоможе аналіз блогів і рецензій на сучасну українську літературу. Майбутні вчителі можуть проаналізувати відгуки блогерів або Bookstagram-огляди, наприклад, на роман Сергія Жадана "Інтернат", порівняти їх з рецензіями професійних критиків.

Варто запропонувати завдання для майбутніх педагогів на створення власного електронного портфоліо вчителя-словесника, що може містити власні проєкти уроків з елементами медіаосвіти, мультимедійні вправи, розробки буктрейлерів, рецензії. Таке завдання спрямоване на підготовку до професійної самопрезентації та демонстрацію цифрової компетентності. Цікавою може бути подкаст-дискусія, наприклад, на тему "Чи актуальний сьогодні роман "Тигролови" Івана Багряного?", під час якої майбутні вчителі-словесники висловлюють думки щодо теми твору, внутрішньої сили, свободи, боротьби, проводячи паралелі із сучасними викликами. Такі подкасти формують ораторські навички, уміння вести дискусію, медіаграмотність.

Подібні завдання не тільки сприяють глибшому розумінню української літератури, а й розвивають цифрову, комунікативну, критичну й соціокультурну компетентності, що є ключовими в професійній підготовці вчителя-словесника в умовах сучасного інформаційного суспільства. Медіаосвітній підхід допомагає зробити навчання літератури актуальним і динамічним. Він збагачує арсенал методичних прийомів, сприяє формуванню в майбутніх учителів-словесників інформаційної грамотності, здатності працювати в сучасному інформаційному середовищі, а також виховувати у своїх учнів критичного споживача медіаконтенту.

Висновки та перспективи досліджень. Отже, в умовах розвитку сучасних цифрових технологій інформаційна грамотність – одна з важливих складових професійної компетентності майбутнього вчителя-

contributes to the expansion of traditional approaches to instruction, diversification of ways of presenting material, and formation of critical thinking skills and independent information evaluation. The integration of digital tools, creation of podcasts, infographics, and book trailers, and the use of social networks as spaces for reinterpreting literary images all enhance motivation to study literature and develop creativity among university students. The training of future teachers of language and literature should encompass not only mastery of classical pedagogical methods but also the ability to adapt to new informational challenges, to employ media resources in the educational process, and to teach future students the principles of critical analysis, information security, and ethical engagement with digital content. The information literacy of a future teacher of language and literature serves as the foundation for preparing an innovative educator capable of teaching literature effectively in the digital age and fostering media-competent, critically minded students. A promising direction for further research is an in-depth study of methods and techniques for developing information literacy among future teachers of language and literature through the integration of media education into literature studies.

словесника. Медіаосвітній компонент у методиці навчання літератури сприяє розширенню традиційних підходів до викладання, урізноманітненню форм подання матеріалу, формуванню навичок критичного мислення, самостійного оцінювання інформації. Інтеграція цифрових інструментів, створення подкастів, інфографік, буктрейлерів, використання соціальних мереж як простору для переосмислення літературних образів сприятиме підвищенню мотивації до вивчення літератури, розвитку креативності в здобувачів вищої освіти. Підготовка майбутніх учителів-словесників передбачає знання як класичних педагогічних методик, так і вміння адаптуватися до нових інформаційних викликів, здатність застосовувати медіаресурси в навчальному процесі, а також навчати майбутніх учнів критичного аналізу, інформаційної безпеки й етичного ставлення до сучасного цифрового контенту. Інформаційна грамотність майбутнього вчителя-словесника є запорукою підготовки педагога-новатора, який здатний ефективно викладати літературу в контексті цифрової епохи й виховувати медіакомпетентного учня. Перспективним вважаємо поглиблене вивчення методів і прийомів формування інформаційної грамотності майбутніх учителів-словесників через інтеграцію медіаосвіти у вивчення літератури.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Antonchenko, M. (2021). Definiitsiia poniattia "infomediina hramotnist pedahoha" [Definition of the concept of "teacher's infomedia literacy"]. *Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity – Infomedia literacy is an integral component of the educational process in higher education institutions: zb. statei*. Kyiv: Akademiia ukrainskoi presy, Tsentr vilnoi presy, 12-22 [in Ukrainian].
2. Bainiashova, S.P. (2024). Mediaosvitnii pidkhid do formuvannia informatsiinoi hramotnosti uchniv litseiv na urokakh ukrainskoi movy [The Media Education Approach to Developing Information Literacy of Lyceum Students in Ukrainian Language Lessons]. *Journal "ScienceRise: Pedagogical Education"*, no. 2 (59), 35-39. DOI: 10.15587/2519-4984.2024.304461 [in Ukrainian].
3. Bashmanivska, L., Kucheruk, O., & Bashmanivskyi, V. (2019). Mediaosvita yak chynnyk formuvannia mediahramotnosti studentiv-filolohiv [Media education as a factor in developing media literacy of philology students]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedagogichni nauky – Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. Zhytomyr, vyp. 4 (99), 48-55 [in Ukrainian].

4. *Kontseptsiiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia) [The concept of implementing media education in Ukraine (new edition)]* / za red. L.A. Naidonovoi, & M.M. Sliusarevskoho. (2016). Kyiv, 16 [in Ukrainian].
5. Matviichuk, O. (2021) Resursy osvitiianskykh bibliotek Ukrainy z infomediinoi hramotnosti [Resources of Ukrainian Educational Libraries on Infomedia Literacy]. *Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity – Infomedia literacy is an integral component of the educational process in higher education institutions: zb. statei*. Kyiv: Akademiia ukrainskoi presy, Tsentr vilnoi presy, 241-247 [in Ukrainian].
6. Nasalevych, T. Formuvannia kompetentnostei informatsiinoi hramotnosti pry navchanni akademichnoho pysma ta osnov dobrochesnosti u zakladakh vyshchoi osvity [Developing Information Literacy Competencies in Teaching Academic Writing and the Fundamentals of Academic Integrity in Higher Education Institutions]. *Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity – Infomedia literacy is an integral component of the educational process in higher education institutions: zb. statei*. Kyiv: Akademiia ukrainskoi presy, Tsentr vilnoi presy, 296-300 [in Ukrainian].
7. Osiukhina, M. (2018). Media- ta informatsiina hramotnist yak skladova suchasnykh informatsiino-komunikatsiinykh obminiv (natsionalna kontseptsiiia u konteksti svitovoho dosvidu) [Media and Information Literacy as a Component of Modern Information and Communication Exchanges (National Concept in the Context of Global Experience)]. *Candidate's thesis*. Dnipro: Dniprovskyi natsionalnyi universytet im. O. Honchara, 319 [in Ukrainian].
8. *Prohrama "Vyvchai ta rozrizniai: infomediina hramotnist" ["Learn to Discern: Infomedia Literacy"] Program*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/mizhnarodna-spivpratsya-2/spivpratsya-z-mizhnarodnimi-organizatsiyami/rada-mizhnarodnykh-naukovykh-doslidzhen-ta-obminiv-irex/programa-vivchai-ta-rozriznyay-infomediyna-gramotnist> [in Ukrainian].
9. Sydorenko, T., & Palazhchenko, O. (2021). Poniattia ta sutnist informatsiinoi hramotnosti [The Concept and Essence of Information Literacy]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economics. Management. Business*, No. 3 (37), 58-65. DOI: 10.31673/2415-8089.2021.031010 [in Ukrainian].
10. Terepyshchyi, S. (2022). Mediina y informatsiina hramotnist v osvitnii politytsi: stratehii vprovadzhennia y otsiniuvannia [Media and Information Literacy in Educational Policy: Implementation and Assessment Strategies]. *Kulturolohichniy almanakh – Cultural Almanac*, vyp. 4, 152-159. DOI 10.31392/cult.alm.2022.4.19 [in Ukrainian].
11. Chornous, O. (2021). Formuvannia informatsiinoi hramotnosti uchniv yak skladova elementiv navchalnoho materialu elektronnykh pidruchnykiv [Developing Students' Information Literacy as an Integral Element of the Content of Electronic Textbooks]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of the Modern Textbook*, vyp. 7, 277-284. DOI: 10.32405/2411-1309-2021-27-277-284 [in Ukrainian].
12. *UNESKO opublikovala piat pryntsyviv mediinoi ta informatsiinoi hramotnosti [UNESCO has published five principles of media and information literacy]*. Retrieved from: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/18453/2017-02-24-yunesko-opublikovala-pyat-pryntsyviv-mediynoi-ta-informatsiynoi-gramotnosti/> [in Ukrainian].

Received: August 20, 2025

Accepted: September 09, 2025